

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд **„Продуциране на документални филми и предавания за телевизионния екран“**

за присъждане на **образователната и научна степен „Доктор“** на Ема Константинова

От проф. д.н. Мая Димитрова - ръководител на катедра „Кинознание и драматургия“ НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, Факултет „Екранни изкуства“

Темата „Продуциране на документални филми и предавания за телевизионния екран“, дисертационен труд на Ема Константинова предложена ми за рецензия, е в обем от 210 страници, с налични приложения и илюстрации и схеми. Това напълно отговаря на изискванията за дисертационен труд, който е изпълнен в обем и в качество.

Разглежданият обект, поставен в центъра на изследването е формулиран от автора като „съвременните продуцентски практики при създаването на документални филми и програми с телевизионно разпространение, които се използват в България и по света“. Анализът е разширен в исторически контекст на развитие на медията телевизия в широка палитра от национални специфики в развити европейски държави и големи производители на аудиовизуална продукция в Америка. Специфично българската медийна среда, в която се продуцират документални филми е интерпретирана със самочувствие като интегрална част от този световен контекст. Такава постановка на проблема защитава тезата за стойностните прояви на българската продуцентска практика и за наличието в нея на професионално изградени продуценти на документални филми, към които принадлежи и самата авторка на дисертацията.

Основно качество на разработката е умението да се съчетават прагматичните аспекти на продуцирането на документалистика и синтезирането на теоретични идеи във връзка с тези практики. За целта докторантът успява да създаде стегнат контингент от работещи понятия по темата още в пространната уводна част. Там възниква креативна терминологична среда, която е методично употребена в анализите в пълния обем на дисертацията. Авторът доказва способността си да прави избор сред по-широк кръг от предложения в проучените реномирани световни изследвания по темата. В сферата на индустриалното кинопроизводство авторът е разгледал и практически всички налични научни разработки от български автори, с което е изпълнил и задължителната за една дисертация задача да представи в детайли състоянието на изследване на проблема.

Нещо повече, докторантът успява да обособи своя специфична територия на научното изследване, което има приносно значение за задълбоченото представяне на заявената тема. Тук се изследват изчерпателно всички необходими в работата на продуцента на документална аудио-визуална продукция качества – способността да се познава в детайли спецификата на бранша, определен в широките му рамки на производствена среда - киноиндустрия, телевизия, интернет, реклама и съпровождащите практиката задължителни личностни и професионални качества – умения както в сферата на творческата реализация, така и на контрола върху финансовите и техническите средства.

Друга приносна сфера на разработката е доказването на актуалното значение на документалната екранна продукция в контекста на разрастващата се медийна пазарна и производствена среда в последните десетилетия. Точно заради нейната пораснала значимост се представя като научен проблем ролята на продуцентската работа в този контекст и създаването на специалисти с квалификация, която предлага уникална експертност.

Практиката на продуцирането на документалистика в България е близо до нивото на световните процеси. Но обговарянето на тази практика на понятийно ниво все още се нуждае от изследвания от типа на настоящето. Авторът на текста става интермедиатор между научно-изследователското поле и потребяващите работната терминология практики, които са принудени да се съобразяват със световните стандарти и имат нужда от допълнителна информация и за чуждите практики и за пътя на преодоляване на различията от езиково естество. Своеобразното конвергиране на практиките извън и вътре в българските условия предложено в разработката на Ема Константинова, я превръща в работен инструмент при създаването на продаваема филмова продукция в документалистиката за телевизионен екран. Своеобразна „намерена в превода“ от една национална практика до друга пазарна перспектива при продуцирането на филми. Не липсват и констатации за недобрите практики, за да бъдат те преодолявани в движение и да им се намери алтернатива чрез работещи чужди модели в други страни.

Работата притежава своя космогония. Не се спира пред национални граници, но в същото време очертава идентификации на национално ниво за голям контингент от национални практики. Тя изтъква и ролята на продуцента като универсално развита и космополитна в своята комуникативност личност, която задава параметрите на една екранна продукция от момента на замисъла до етапа на реализацията ѝ пред публика. Обосновава се универсалността на функциониране на продуцента в българската практика, която принудена от спартанските условия на работа тук, обединява в едно специфичните продуцентски роли – на креативен, екзекутивен или телевизионен продуцент.

Изследването на места достига до нива на интердисциплиналност. Качествата на продуцента се разглеждат като поле на съчетаване на психологически умения да се работи с екип от хора с разнородни професии и темперамент, да се оперира в условията

на разнородна социална среда, да се комуникира на институционално ниво в сложен обществен контекст и да се проявява прозорливост за финансовата обстановка и оптималното изразходване на средствата, както и пътища за тяхното осигуряване.

Анализът на взаимодействието на продуцента с всеки от професионалистите от екипа, участници в творческия процес, е друга зона на принос в разработката. В тази посока е интересно обобщението направено от автора на базата на привличане на примери от литература по темата. Самото привеждане на множество нови имена на автори /вж. Библиографията/, които за първи път се популяризират в научно-изследователско поле също е територия на принос. Преобладават англоезичните източници. Но прави впечатление овладяването на текстове и от други езикови зони.

В голяма степен, авторът на текста коментира палитрата от необходими качества на продуцента, които самата тя притежава, което директно е свързано с работата ѝ на практик в телевизионната индустрия. Превеждането на този опит на езика на научното изследване е големият принос на разработката.

Съществена част от разработката е посветена на стратегиите за контрол върху интереса на зрителите и откриване на оптимални условия за предлагане на фактуалния жанр на публиките в медийна среда.

Рецептивната нагласа на аудиториите е споделяна от мен територия на научен интерес и задълбочените анализи, които намирам по темата в дисертацията на Ема Константинова има отношение към един задочен диалог на споделени концепти. В тази посока от основен интерес е приведеният от автора обем от разнообразни проучвания на зрителското поведение в медийна среда. Тук географската територия на проучванията е разширена до цялата световна карта за реализация на аудиовизуални продукти, включвайки и Канада и САЩ.

Полезни коментари за добри практики са извлечени от методите за таргетиране на аудиториите в големите медии – производители на документална продукция. Тези практики са съотнесени с мащабите на съществуване на аудитории за такава продукция в българската медийна среда и влиянието на тези фактори върху условията за производство на „фактуално кино“ тук. Подобен подход в разработката е синтезиран успешно от самия автор в автореферата:

„Друг методологически подход, който прилагам в дисертацията си, е проучването и сравнението на информацията от разнообразни бази данни, чрез която може да се обрисова картината на съвременния медиен бизнес и в частност – на телевизионния сектор (обем на пазара на Media and Entertainment и мястото на телевизията в него; обем на световния телевизионен пазар – инвестиции и приходи по региони; инвестиции и приходи от документално производство на големите производители; обеми на аудиторията и т. н.)“

Авторефератът рефлектира цялостно и изчерпателно разработката с поставените задачи и изградените и защитени тези по темата.

Разработката е снабдена с коректно изграден справочен апарат, отговарящ на критериите за научност. С богатството на посочените източници и с прецизния подбор на качествени извори на информация и реномирани автори, идеите от чиито трудове се коментират, това изобилие от референтни източници представлява самостоеен принос в труда. Към достоинства на работата принадлежи и анализът на съществен по обем емпиричен материал на произведени документални филми през последното десетилетие. Това прави труда методологически полезен за бъдещи разработки и представлява добра база за други изследователи на същата научна територия. Акцентът в тези анализи е направен върху успешни, наречени от автора „хитови“ заглавия, което съставлява и картината на реалните качествени продуцентски институции, които ги реализират и пласират чрез пазарните субекти.

По необходимост в разработката са представени и законодателните норми свързани с производствените условия, специфични в различни страни, като тяхното присъствие в труда заема една значима по обем територия. Това е мотивирано от необходимостта да се обгледат в детайли и всестранно моделите на продуциране и да се направят полезните съпоставки на функциониране на тези модели тук и другаде.

Направените от Ема Константинова изводи във връзка с това, за недоразвитостта на нашия пазар, но и за потенциалите, които се съдържат в посоките за неговото развитие е един от основните приносни аспекти на разработката. Перспективите са анализирани в съпоставка с икономическите условия и производствени фактори в други малки и ограничени в условията за реализиране на културна продукция държави.

В заключение, намирам разностранни достоинства на научното дирене в дисертационния труд на Ема Константинова. Тя се е справила с трудната задача да съчетае в анализ аспектите на продуцентството – индустриално-производствените, естетическите и медиатичните фактори в създаването реализирането на документална аудиовизуална продукция.

Поставила е на картата на световните процеси ситуацията в България многостранно и в пълнота.

И не на последно място, авторът на дисертацията е осъществил целите на труда си използвайки ясен и разбираем за професионалисти и по-широка аудитория език, който има своята увличаща читателя стилова характерност.

Имам удоволствието да коментирам тук една цялостно приносяща работа на млад колега, която създава добри очаквания за бъдещото му научно и педагогическо развитие.

Гласувам с „да“ за присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ на Ема Константинова.

11. 12. 2017

София

Подпис:

/проф. д.н. Мая Димитрова/